

REISBESCHEIDEN

BIJLAGE REISGIDS VOOR LERAREN

Reisbescheiden voor je onderzoek

Zoals je weet ontwikkelen we op Hogeschool De Kempel onze eigen materialen. Jaarlijks werken we aan verbeteringen.

De hulpbladen die je in dit document vindt zijn bedoeld als inspiratiemiddel. We willen niet te voorschrijvend zijn: van zo moet het. Jij denkt zelf goed na en bepaalt wat je gebruikt of wat je slim combineert. Daar waar jij denkt dat het beter kan pas je het werkblad aan.

Er zijn een aantal werkbladen die handig zijn voor het verantwoorden, het laten zien van grondig en systematisch werken en het reflecteren. Maak er gebruik van!

... en heb jij een fantastisch hulpblad dat voor andere studenten ook handig kan zijn mail het naar KOC onderzoekscentrum tav Loek Schoenmakers (l.schoenmakers@kempel.nl)

Veel succes!

De tutoeren afstudeerfase en KOC Kempel Onderzoek Centrum

Alle Fasen

Verantwoorden

Hulpblad richtingaanwijzer Alle fasen

Grondig voorbereiden en verantwoorden Toolbox activiteiten

Gebruik dit werkblad ter voorbereiding van je toolbox activiteit. Een van de beoordelingsaspecten is grondigheid. Hiermee breng je grondig werken in de praktijk.

1. Wat wil ik te weten komen?		Noteer wat je nodig hebt
2 Waar moet ik rekening mee houden? Welke rol? Hoeveel stem en invloed?		
3. Hoe ga ik de groep benaderen? Hoe neem ik leerlingen mee die zich nog niet uiten?	Ga ik met de hele klas aan de slag, of doe ik het met deelgroepen of individueel	
4. Welke toolbox activiteit is passend?		
5. Welke vragen ga ik stellen? Hoe gebruik ik mijn praktische kennis of kennis uit de theorie?		
6. Wat doe ik als de betrokkenheid laag is?		
7. Hoe leg ik de gegevens (verhalen van kinderen) vast?		
8 Wat is de vervolgstap na deze activiteit?		

Hulpblad richtingaanwijzer **Alle fasen**

Verantwoorden

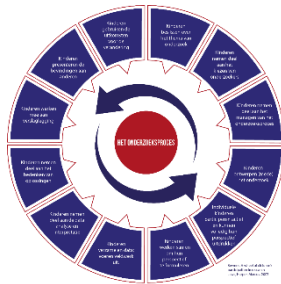
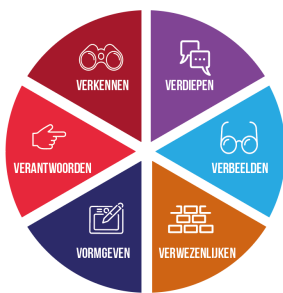
Reken de mate van participatie uit!

Participatie speelt een belangrijke rol in alle fase van je onderzoek. Het is daarom ook een van de vier beoordelingscriteria. Misschien kan dit werkblad je helpen. Lees H 2 goed door en de achtergronden in de Toolbox. Gebruik het participatie wiel en de participatieladder als bron.

Na dat je het blad hebt ingevuld, heb jij een goed beeld van de vormen en mate van participatie voor je gehele onderzoek.

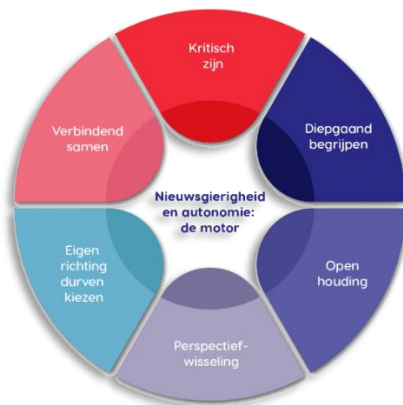
Tip: neem dat ook mee in je reflectieparagraaf/presentatie als onderbouwing.

Richtingaanwijzer	Welke stap(pen) zie je terug uit het wiel?	Welke rollen zet ik in en voor wie? (denk aan leerlingen, mentor, collega's, studenten, experts ...)	Welke niveaus van participatie pas ik toe?
Verkennen			
Verdiepen			
Verbeelden			
Vormgeven			
Verwezenlijken			
Verantwoorden			

Een idee voor je reflectie paragraaf: je onderzoekende houding!

Lees H1.9 voor de achtergronden
Onderzoekende houding. Lees ook H10

Kenmerken onderzoekende houding	Hoe kijk ik terug en vooruit op deze kenmerken? + en -	Waarop baseer ik mijn antwoord?
Nieuwsgierig en autonomie		
Verbindend samen		
Kritisch zijn		
Diepgaand begrijpen		
Open houding		
Perspectief wisseling		
Een richting durven kiezen		

Hulpblad richtingaanwijzer

Een idee voor je reflectie paragraaf: je onderzoekend handelen

Gebruik de definitie van onderzoekend handelen voor de reflectie op jouw onderzoekend handelen.

Kenmerken onderzoekend handelen	Hoe kijk ik terug en vooruit op deze kenmerken? + en -	Waarop baseer ik mijn antwoord?
De onderwijsprofessional heeft een nieuwsgierige, waarderende, open houding en een bereidheid om vraagstukken op te lossen die leiden tot verbetering of vernieuwing in de klas. (Lees 1.9) De oplossing heeft praktijkwaarde.		
De onderwijsprofessional werkt samen en deelt de opbrengst met leerlingen en collega's. (Lees 2.1 en 2.2)		
De onderwijsprofessional zoekt proactief naar vraagstukken in de eigen onderwijspraktijk.		
De onderwijsprofessional maakt daarbij gebruik van kennis uit de praktijk, verschillende perspectieven van belanghebbenden en kennis uit relevante theorie (lees oa 1.9 en de reflectievragen)		
De onderwijsprofessional signaleert, identificeert en onderzoekt op systematische en navolgbare wijze en met een passende mate van grondigheid meer of minder complexe praktijkvraagstukken, voor het verbeteren van de eigen onderwijspraktijk.		
De onderwijsprofessional houdt rekening met onderzoeksethische aspecten en kwaliteitseisen passend binnen het gekozen onderzoeksparadigma. (Lees oa 2.5) Daarbij bepaalt de lokale context de validiteit en betrouwbaarheid van de opgedane kennis en de oplossing. (Lees oa H4)		
Extra: Beren op de weg (lees 3.7)		

Alle fasen

Verantwoorden

Hulpblad zes richtingaanwijzers.

Hoe zorg ik voor kwaliteit?

Hieronder zie je de 5 belangrijke hoofdvragen die je kunt stellen. Bedenk, eventueel met je medestudenten, welke subvragen je bij elke vraag kunt stellen om je werk op kwaliteit te toetsen. Lees H8 voor de achtergronden goed door. Je kunt bij elke Richting aanwijzer dit blad inzetten, maak kopieën.

1) Heb ik ethisch gehandeld?

-
-
-

2) Heb ik anderen voldoende betrokken (participatie)?

-
-
-

3) Als ik terugkijk op de stappen die ik genomen heb, zijn die logisch? Klopt mijn verhaal? (consistentie).

-
-
-

4) Ben ik grondig geweest?

-
-
-

5) Hebben mijn activiteiten impact, praktijkwaarde?

-

Hoe werk jij aan de kwaliteit van jouw onderzoeksreis?

Denk kritisch en onderbouwd na! Welke acties kies jij om je werk van optimale kwaliteit te laten zijn? Lees dit hoofdstuk nog een keer en noteer de aandachtspunten. Bedenk dan wat je concreet doet.

Aandachtspunten	Mijn reflecties
Participatie:	
Consistentie:	
Grondigheid:	
Impact- praktijkwaarde	
Ethisch handelen: doe ik de goede dingen op de goede manier?	
Wat kan ik vertellen over triangulatie?	

- **Hoe zorg ik voor kwaliteit?**
-
- Je bent bezig met verantwoorden. Neem even een pas op de plaats en doe een check. Gebruik het werkpapier uit de reisbescheiden deel II als hulpmiddel.

1. **Heb ik ethisch gehandeld?**
2. **Heb ik anderen voldoende betrokken?**
3. **Als ik terug kijk op de stappen die ik genomen heb, zijn die logisch? Klopt mijn verhaal? (consistentie).**
4. **Ben ik grondig geweest?**
5. **Hebben mijn activiteiten impact ?**

Als het antwoord JA is op deze vragen, kun je door naar de volgende stap in je proces.

Als het antwoord NEE is op deze vragen, bekijk dan zelf of met een critical friend (je medestudent, je tutor, je mento of...) waar je het een of ander nog moet verbeteren.

Hulpblad richtingaanwijzer **VERKENNEN**: waar sta ik?

1. Ik weet het nog niet
2. Ik weet al iets
3. Ik weet het!

Maak je eigen notities. Hoe ga ik de vertrekpositie bepalen? Wat en wie heb ik daar voor nodig? Hoe zorg ik ervoor dat ik de juiste vertrekpositie kies? Wat weet ik al? Wat weet ik nog niet? Wat moet ik te weten komen? Wat is mijn startvraag?

Hulpblad richtingaanwijzer VERKENNEN

Welke stappen ga ik nemen?

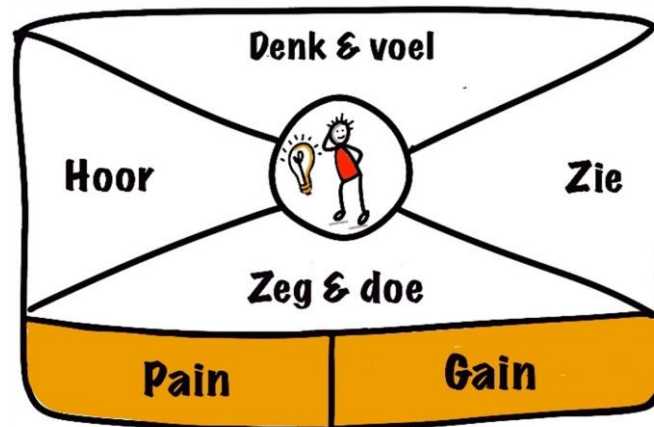
Beschrijf de concrete stappen die je gaat nemen de komende weken voor de fase van VERKENNEN. Zo'n verkenningsperiode duurt minstens 6 tot 8 weken als je het grondig wilt doen.

Datum + Hoeveel tijd heb ik nodig?	Het doel en de activiteit die ik toepas	Wie of wat heb ik nodig?	Waar moet ik aan nog meer denken?
wk			
wk			
wk			
wk			
wk			
wk			
Wk	Volgende MST TUB op de KEMPEL Zorg dat je voorbereid bent voor de volgende TUB.		

De empathie map: focus op je doelgroep

Deze oefening laat je nog beter op je doelgroep focussen. Hierdoor kun jij je beter in de schoenen van je doelgroep verplaatsen. Op de eerste plaats zijn dit je leerlingen. voor elke doelgroep kun je zo'n map maken. De tekening bestaat uit 6 vlakken. In het midden kun je een foto of tekening plaatsen van je doelgroep. Voor elk vlak kun je specifieke vragen stellen.

Denk en voel:

- Hoe denkt mijn doelgroep over het onderwerp? Welke beelden?
- Wat vragen zij zich af rond dit onderwerp?
- Kan jouw doelgroep wel of niet makkelijk zich verbinden met dit onderwerp?
- Wat vinden zij van de klas of school?
- Voelen zij zich verbonden?

Hoor en zie:

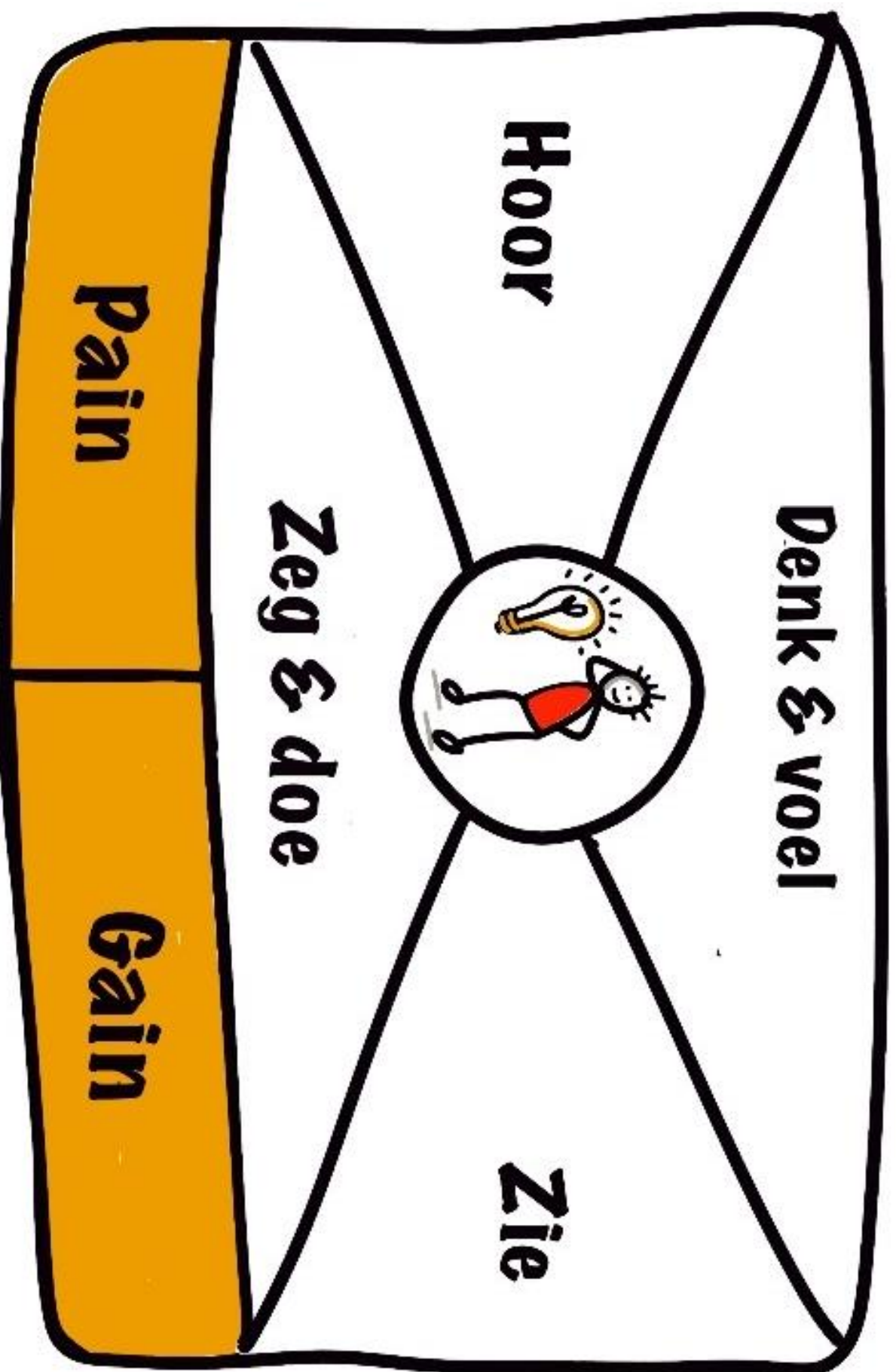
- Wat zijn de voorkeuren van deze doelgroep?
- In algemeen, hoe zien en praten ze over het onderwerp?
- Is de doelgroep voor deze verandering of verbetering?
- Hoe praten ze over de klas of schoolcontext?

Zeg en doe:

- Hoe praten ze over dit onderwerp met elkaar?
- Wordt in de school überhaupt over dit vraagstuk gesproken?
- Wat wordt gezegd?
- Welke acties vinden dagelijks plaats?
- Welke gewoontes hebben zij?

Pain and gain:

- Welke frustraties zijn er?
- Waar zouden ze naar toe willen, wat is de wens?
- Wat ergert hun?
- Wat zouden ze willen doen?
- Wat moedigt hen aan?
- Wat zijn de goede en minder goede dingen in de klas of school?

Hou een lijst bij van de bronnen (noteer volgens APA) die je benut of die door anderen geadviseerd worden.

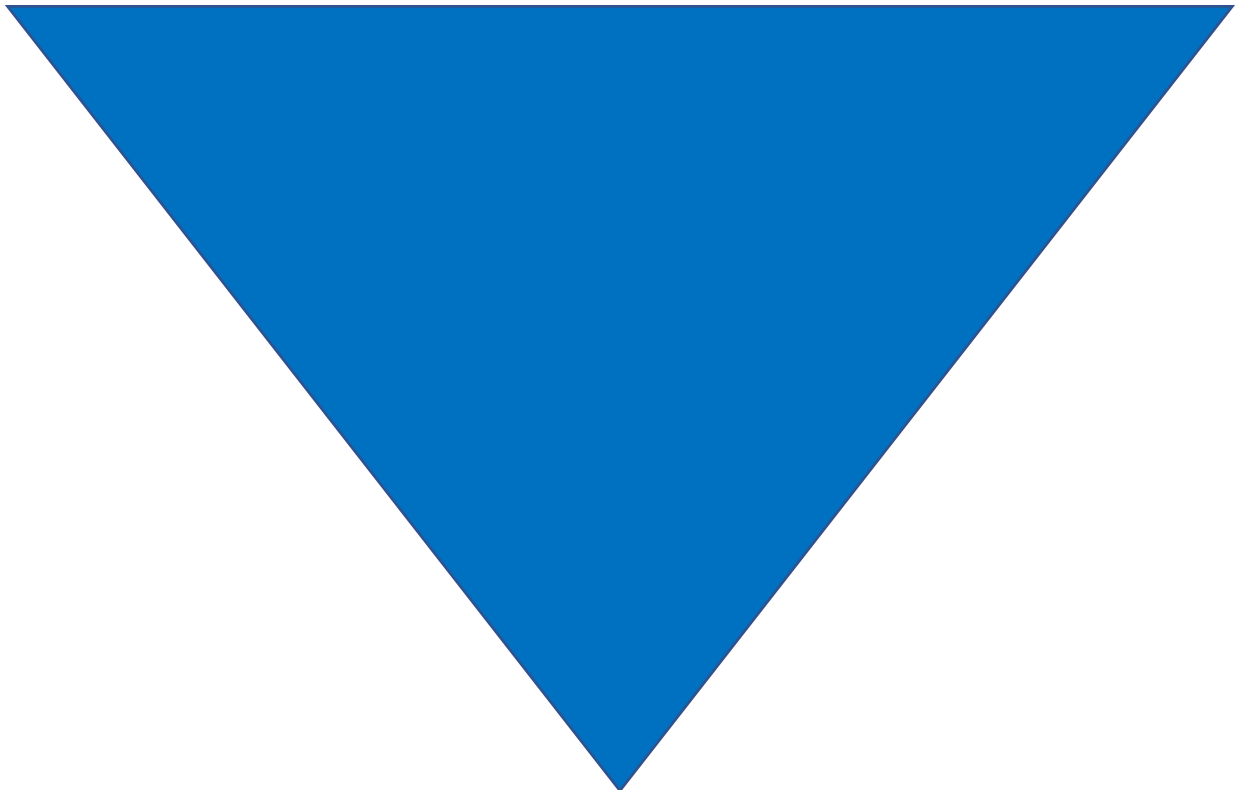
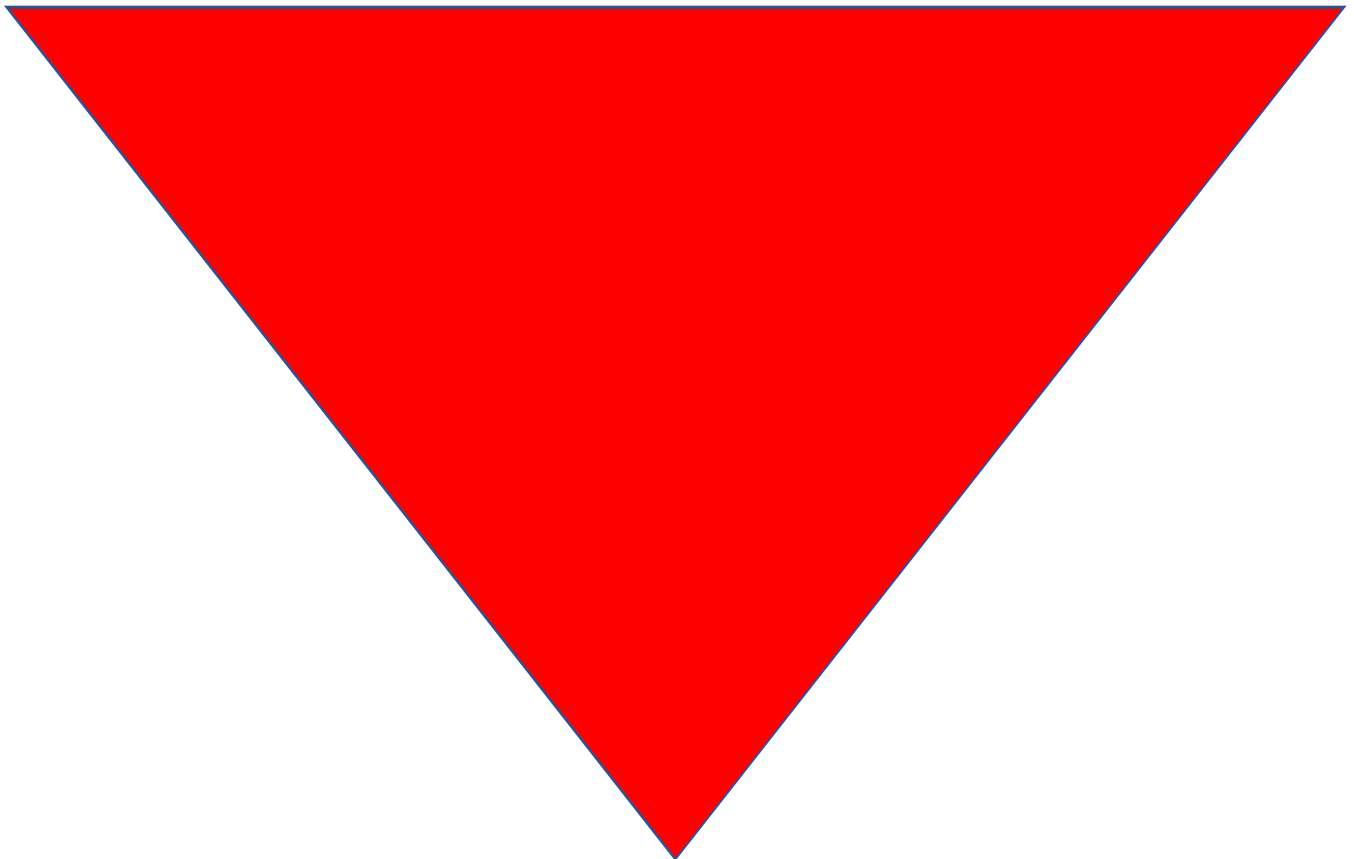
[illegible]

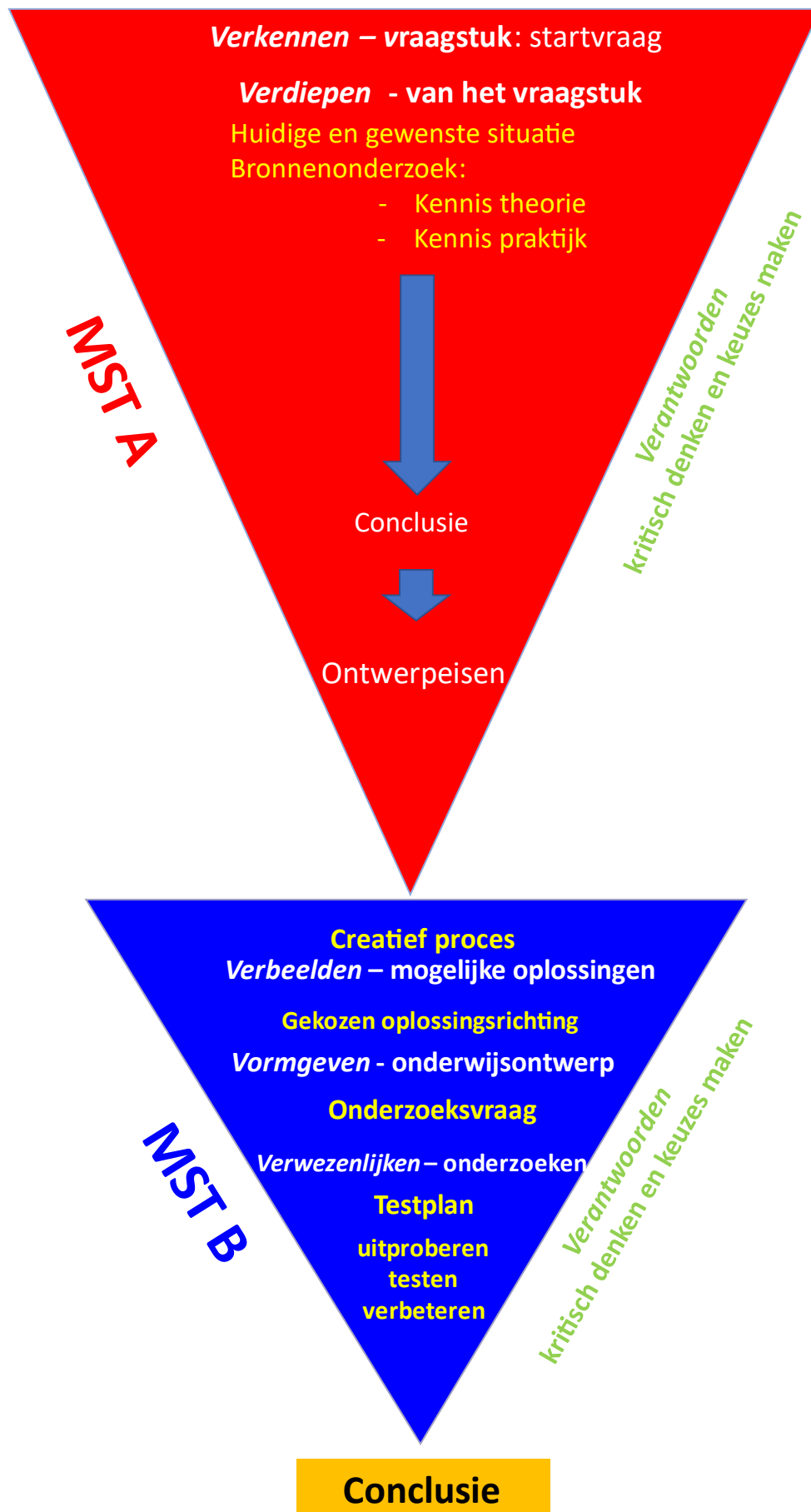

Hulpblad richtingaanwijzer **Verdiepen**

Creatief Actie Methodologie: de trechtermethode

Teken dit schema op een flap. Of teken alleen de eerste driehoek op je blad. De steekwoorden zijn je reminders. Werk met post-its, want die kun je makkelijk hergroeperen en verschuiven.

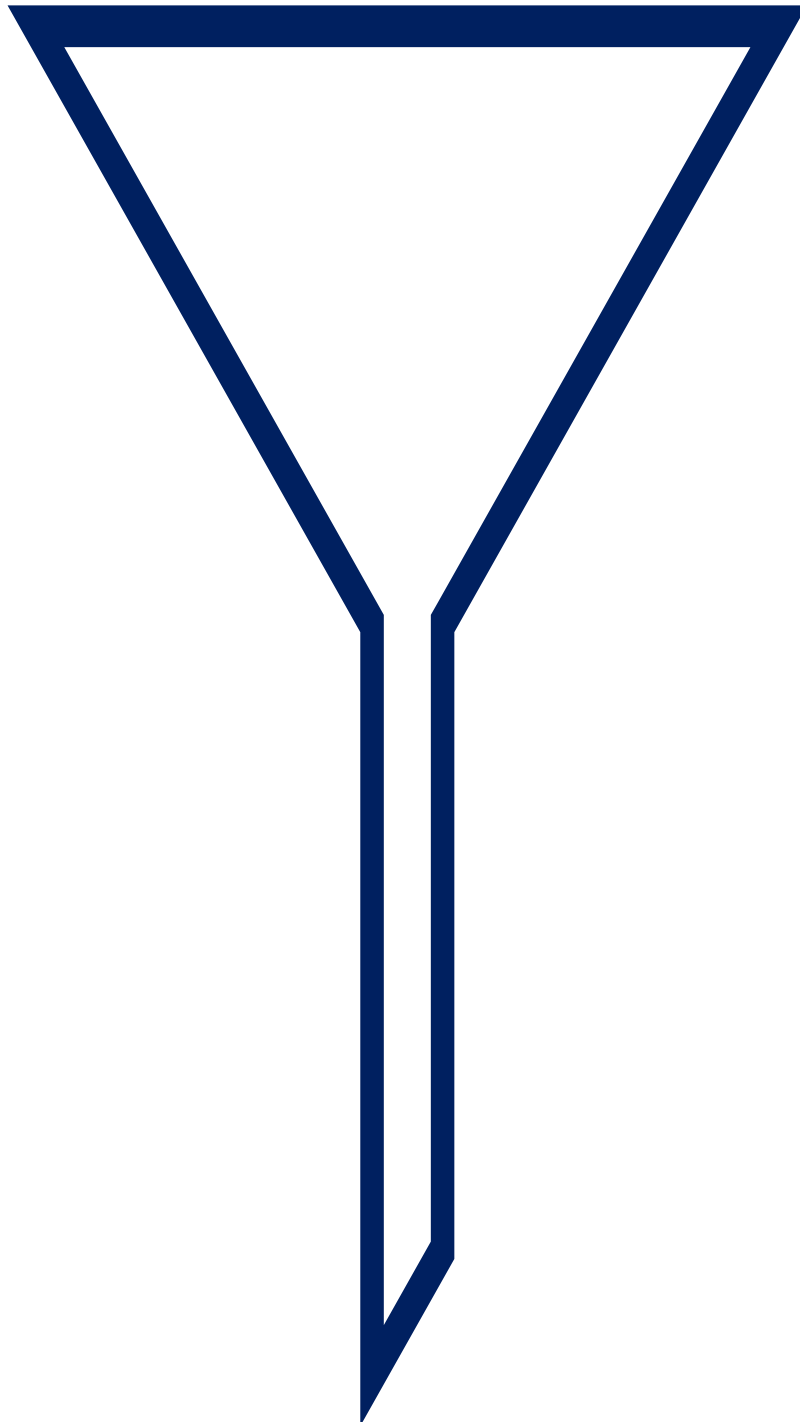

Hulpblad richtingaanwijzer **VERDIEPEN**

De trechter

In de verkennende fase verzamel je belangrijke kennis, inzichten en ervaringen. Noteer wat je verzameld hebt in deze trechter met trefzinnen, hulpwoorden, concrete bronnen. Het is de start straks voor je kritische redeneringen en onderbouwingen. Die ga je in de verdiepingsfase verder uitbreiden en toespitsen. Voor nu volstaat het om je te focussen op de opbrengsten uit de verkenningsfase die je doorlopen hebt.

Train your brain¹

Carol Dweck schrijft over fixed en growth mindset. Hoe kun je anders om gaan met je eigen leerproces? We kunnen onze gedachten voor een groot deel zelf bepalen. *What you think is what you become.* Dat geldt ook voor je onderzoeksproces. Daarin zul je successen ervaren, maar zeker ook frustraties ervaren, momenten dat het tegenzit, of dat je fouten maakt. We zeggen vaak: van fouten kun je leren! Maar hoe ga jij er als leerkracht zelf mee om? Durf je fouten te maken of ben je erg perfectionistisch en ervaar je fouten eerder als falen?

In 75 werkvormen voor creatieve sessies (p.150) staat een mooi schema dat je misschien kan helpen om je eigen mindset te onderzoeken in dit reisverhaal.

Overtuigingen bij	Fixed mindset	Mixed mindset	Growth mindset
Succeservaringen	Dit is onze succesformule. Wij waken daar niet van af.	Hoe kunnen wij dit perfectioneren?	Hoe kunnen we nieuwe succeservaringen opdoen?
Faalervaringen	Dit moeten we nooit meer doen. Dit kunnen wij niet.	We moeten wel onze beperkingen kennen.	Hoe kunnen we het in de toekomst beter doen?
Fouten maken	Verbergen, negeren. Wij kijken terug met schaamtegevoel.	Fouten kunnen hersteld worden. We kijken terug met schuldgevoel.	Wij hebben onszelf uitgedaagd. We kijken met enige trots terug.
Negatieve feedback	Nemen we niet serieus en moeten we ons niet teveel persoonlijk aantrekken.	We nemen het deels serieus en leggen het deels naast ons.	Feedback is de manier om onszelf te verbeteren.
Afwijzingen	Het ligt aan de ander, zij zien niet hoe goed wij zijn.	Ze zijn te kritisch geweest en wij te middelmatig.	Hoe kunnen wij ons werk nog aantrekkelijker maken?
Tegenslagen	Laten we op tijd opgeven, dit is niets voor ons.	Laten we het nog eens proberen en dan kijken waar we uitkomen.	We zetten door en leren nieuwe vaardigheden.
Uitdagingen	Wij vermijden uitdagingen en beschouwen die eerder als een dreiging.	We gaan lichte uitdagingen aan en beschouwen het als een noodzakelijk kwaad.	Intrinsiek houden we van uitdagingen, daarvan krijgen we energie.
Risico's	We spelen altijd op safe. We zijn voorzichtig.	We nemen hooguit gecalculeerde risico's.	Risico's nemen geeft ruimte om te leren.

Train je eigen brain en ontwikkel een growth mindset. Wanneer je dit steeds meer lukt zullen ook je uitingen veranderen als leraar. Taal maakt werkelijkheid, weet je nog?

¹ Uit Gouwens en Dols, 2018

Een eerste schets: Van vraagstuk naar onderzoeksanpak

Belangrijke keuzes	Om over na te denken	Noteer beslissingen
Onderzoeksvraag	Jouw onderzoeksvra(g)en zijn de leidraad voor je hele onderzoek	Dit zijn mijn onderzoeksvragen:
Participanten	Jouw onderzoeksvraag bepaalt de participanten	Dit zijn mijn deelnemers
Plaats, Locatie	Op welke plaats of ruimte voelen jouw deelnemers zich het fijnst om te participeren	Dit zijn de locaties
Data verzameling, data generatie activiteit (zie H6 Verdiepen)	Welke gegevens zijn zinvol om te verzamelen, welke tools zet je in?	Dit wil ik weten. Dit zijn de tools. Zo ga ik het aanpakken.
Data betekenisgeving Activiteit (Zie H6 Verdiepen)	Hoe ga je betekenisgeven aan de gegevens die je verzameld hebt?	Dit wil ik weten. Dit zijn de tools. Zo ga ik het aanpakken.
Evaluatie Activiteit (Zie H6 Verdiepen)	Hoe ga je evalueren en met wie, wat wil je weten, welke vragen stel je?	Dit wil ik weten. Dit zijn de tools. Zo ga ik het aanpakken. Dit zijn de vragen.

Hulpblad richtingaanwijzer **Verwezenlijken**

Een voorbeeld plan voor testen, pas het zelf aan

Onderzoeksvraag:

Deelvragen:

Plan voor testen

Testfase 1					
Datum	Doel	Activiteit	Betrokkenen	Middelen	aandachtspunten
Testfase 2					
Datum	Doel	Activiteit	Betrokkenen	Middelen	aandachtspunten
Testfase 3?					
Datum	Doel	Activiteit	Betrokkenen	Middelen	aandachtspunten

Bij Verwezenlijken ga jij na of jouw ontwerp daadwerkelijk werkt in de praktijk. De vraag die centraal staat is ‘Wat is het effect van mijn ontwerp?’ Je kijkt hierbij naar het effect voor de leerling en naar het effect voor de leerkracht(en).

Datum: Maak een planning. Wanneer ga je welke activiteiten uitvoeren? Neem hierin het uitvoeren van je ontwerp in de praktijk mee én de manier waarop je test wat het effect daarvan is voor leerlingen of voor jou als leerkracht en voor jouw collega’s.

Doel activiteit: Met welk doel voer jij de activiteit uit? Wat wil je te weten komen met de activiteit? Welke informatie wil jij naar boven halen? Hier kan bijvoorbeeld een (deel)vraag centraal staan waarop jij antwoord wil krijgen met de activiteit.

Activiteit: Wat ga je doen om antwoord te krijgen op jouw vraag of het doel? Ga je bijvoorbeeld een werkvorm uit de toolbox inzetten, ga je een interview afnemen of ga je observeren. Zet een verscheidenheid van activiteiten in, zodat je op verschillende manieren informatie verzamelt. Bijvoorbeeld: niet alleen observeren, maar ook een gesprek om hierop door te vragen.

Betrokkenen: Met wie ga je de activiteit uitvoeren? Bij wie wil je informatie ophalen? Zorg dat je verschillende perspectieven belicht, dus van leerlingen, mentor, collega's, wellicht de expert die je al eerder hebt gesproken. Door anderen goed te betrekken bij het uittesten, maak je hen ook mede-eigenaar van je product, wat de duurzaamheid van je ontwerp weer ten goede komt omdat de kans dan groot is dat leerkrachten en leerlingen hiermee verder willen gaan.

Middelen: Wat heb je nodig bij het verwezenlijken van je ontwerp, denk aan concrete materialen. En ook: welke middelen gebruik je voor het testen van je ontwerp. Als je bijvoorbeeld gaat observeren, heb je dan een kijkwijzer nodig en gebruik je dan een bestaande kijkwijzer of maak je deze zelf? Als je in gesprek gaat via een werkvorm uit de toolbox, welke middelen heb je dan nodig?

Aandachtspunten: Waar moet je nog aan denken, wat is belangrijk voor jezelf om niet te vergeten?

Verantwoording van je aanpak:

- Als je wilt dat dit een duurzame verandering is op jouw school met impact; hoe ga je dat onderbouwen? Hoe weet je dat dit werkt en een goede aanpak is?
- Wat doe je en waarom?
- Wat wil je meten en waarom?
- Welke activiteiten voer je uit, welke tools zet je in en waarom?
- Met wie en waarom?
- Welke vragen/observatiepunten/kijkwijzer en waarom deze? Hoe gebruik je daar je inzichten en inhouden van I-MST14 bij? Hoe zorg je voor voldoende diepgang? Jouw precieze vraag leidt tot een preciezer antwoord. Hiermee kun je dus nog beter je ontwerp aanpassen.
- Hoe zorg je voor verschillende perspectieven, zodat je veel verschillende inzichten en ideeën verzamelt?
- Hoe zorg je voor verschillende manieren waarop je informatie verzamelt als feedback over je ontwerp. Zet je een focusgroep in, hou je kindervergaderingen, overleg je met anderen?
- Hoe zorg je ervoor dat je aanpak consistent is met de deelvragen die je hebt geformuleerd?
- Hoe zorg je dat de betrokkenen daadwerkelijk participeren, dus meer dan alleen een leverancier van informatie, maar als mede-eigenaar van het ontwerp??
- Wat is het onderscheid tussen je aanpak in testfase1 en testfase 2?
- Sluit jouw aanpak aan bij de 4 beoordelingscriteria: impact, participatie, consistentie en grondigheid?
- Hoe ga je de informatie die je hebt verzameld analyseren, zodat je hieruit conclusies kunt trekken om je onderzoeksvraag en deelvragen van MST15 te kunnen beantwoorden?

En tot slot. Heb LEF! Een plan loopt in de praktijk altijd anders. De onderwijscontext is voortdurend in beweging. Soms komt er opeens een beter inzicht of idee. Durf andere keuzes te maken en je planning aan te passen. En beredeneer en onderbouw de keuzes die je maakt!

ONDERZOEK ALS AVONTUURLIJKE REIS

VERANTWOORDEN

VERBEELDEN

VERWEZENLIJKEN

VORMGEVEN

VERKENNEN

VERDIEPEN

